

zato, ker je v svet ministerski poklical tudi zagovornika (ministra) njih interesov in tako naravnost pokazal, kako resno je pripravljen braniti in čuvati jih. In da je njega svetli sin (cesarjevič Rudolf) prišel danes v našo svečanostno družbo, bodi nam velecenjeno poročstvo, da blaga cesarjeva naklonenost do nas ne bode prenehala nikdar.

V hvaležnem priznanju vseh dobrot, katere so oni in predniki njihovi prejeli od nekdanjih od vladarjev avstrijskih, — v ponosni svesti, da so najtrdnější temelji cesarstva, — vedoči, kakošen nraški in društveni pomen ima poklic kmetijstva, ki je z bistvom družine, na katero se oslanjajo vse naše naredbe, ozko zvezan, praznujejo vsi možje v Avstriji, kolikor koli jih deluje v poljedelstvu ali gozdarstvu, bodi si, da v mirni sobici učenjakovi napravljajo vednostna preiskavanja ali da podučujejo na njih podlogi mladino po šolah, bodi si naposled, da se pri marljivem delu gibljejo v prosti prirodi — vsi vsi praznujejo z največim veseljem in s srčnim sočutstvom petindvajsetletnico onemu dnevu, ko je preljubi njih vladar, slušajoč le glas svojega srca, uvel v svojih očakov dom, v častiljivi stari cesarski grad na bregu dunavskem prekrasno in mlado ter ljubeznjivosti polno družico.

Nam, ki danes tu zastopamo stan kmetijski, je dana ugodna prilika, da ponavljamo z obljubo svojo neginljivo vernost in požrtvovalno udanost do vzvišene nositelja krone in ob enem nam prihaja na jezik vroča in glasna želja, da bi nam Najvišji cesarski par mili Bog ohranil še mnoga leta ter da bi vselej dobra sreča naklanjala našemu cesarju in cesarici najboljših darov, na prospeh in radost državi in nje národom, a v blago srečo njima, ki delita usodo onih.

Gospodarske stvari.

Razpis premij (daril)

za pokončevanje gosenic, metuljev, ogrcev, hroščev in drugih škodljivih zaželk.

Sl. deželni odbor je z dopisom od 9. dne u. m. kmetijski družbi poslal 100 gold. z naročilom, naj ta denar s posredovanjem kmetijskih podružnic, občinskih županov, farne duhovščine in učiteljev ljudskih šol obrne v darila takim, ki se verjetno izkažejo, da so a) posebno marljivi bili pri oberanji gosenic ali pokončevanju belih metuljev, kebrov, ogrcev in drugih škodljivih zaželk, in da so b) veliko tega mrčesa pokončali.

Podpisani odbor se tedaj vsled gori navedenega naročila zaupljivo obrača do gosp. predstojnikov kmetijskih podružnic, do gosp. županov, do gosp. župnikov in do gosp. predstojnikov krajin šolskih svetov z dvojno prošnjo: 1) naj blagovolijo pričujoči razpis razglasiti po svojem okraji, da se ljudje, posebno pa šolska mladina, marljivo lotijo pokončevanja imenovanega kmetijstvu škodjivega mrčesa, kakor to deželna postava od 17. junija 1870. zapoveduje, in 2) da sprejemajo polovljene in umorjene ogrce, kebre in bele metulje, ki jim ostanejo kot dober gnoj, in da se potrudijo prepričati se, ali je kdo res marljivo pokončeval gosenice. Uno in to naj s spričalom natanko in na drobno potrdijo, ker le na podlagi tacih spričal bode podpisanemu odboru mogoče, pravično odmeriti darila iz gori imenovanih 100 gold. Se ve da „kdor prej pride, prej melje“, zato naj naprošeni gospodje ne odlašajo predolgo tega oklica

in še posebno šolski gospodje ne, ker šolski mladini so take premije tudi dober poduk za starejša leta.

Centralni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 4. maja 1879.

Razglas

kranjskim živinorejcem o prodaji goved v Kranji.

C. k. kmetijska družba kranjska bode 17. dne tega meseca dopoldne ob 9. uri začeni v Ljubljani na dvorišči gostilnice „zum Baierischen Hof“ na dunajski cesti blizu kolodvora po očitni dražbi prodajala iz državne subvencije nakupljenih 6 juncev (bikov) in 3 ali 4 junice čistega muriškega (štajarskega sivega) plemena.

Živina se postavi na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo je družba kmetijska kupila, in se prodá tistemu, kdor največ za njo dá, proti temu, da jo 1) koj plača in 2) se po pismu zaveže, da jo najmanj dve leti za pleme v deželi obdrži, zato se k tej dražbi pripuščajo samo kranjski živinorejci.

Kdor tedaj tako živino kupi, je ne sme dve leti iz svojih rok dati, če ni poprej podpisanega odbora o tem dovoljenja prosil in ga tudi dobil. Kdor bi se zoper to zavezo pregrešil, mora družbi kmetijski povrniti toliko denarja, za kolikor je on živino ceneje kupil, kakor je družba kmetijska za njo dala. Tudi mora nemudoma naznaniti podpisanemu odboru, če mu je kupljena živina kakor koli poginila, da družba vé, koliko subvencijske živine je in kje je za pleme v deželi naši izpostavljena.

Glavni odbor družbe kmetijske kranjske
v Ljubljani 4. maja 1879.

Mangold (Ceta vulgaris cikla), nova živinska krma.

V 8. listu letošnjih „Novic“ je bila rastlina „Symphytum asperrimum“ ali po domače „resasti gabez“ imenovana, za novo živinsko krmo proglašena, češ, da jo goveda rada jedó. V omenjenem članku bila je posebno tudi plodovitost te rastline hvaljena, in h koncu je bilo rečeno: „to so vse lastnosti take, da je ta nova rastlina vsestranskega poskusa vredna.“ No, v 16. listu letošnjih „Novic“ beremo pa že o tem gabezu, da je „gloria“, katera se mu poje, silno prevelika. In temu je res tako, kajti živina, kakor mi to nek gospod zatrjuje, ki je že sam z gabezom krave krmiti skušal, gabeza nikakor ne mara, rajši pogine, kakor da bi ga vžila, sicer tudi njegova plodovitost ni ravno tako velikanska. O poslednjem sem se nedavno sam prepričal, ko sem prostor, na katerem se je — kakor je v 8. listu „Novic“ bilo brati — v prošlem letu v Koprju 48. kil. listja pridelalo, sam videl, ter koj izpoznal, da se je na primeroma veliko večem prostoru veliko manj gabezovega listja pridelalo, kakor sem jaz na veliko manjšem prostoru mangoldovega pridelal.

Mangold je uže stara rastlina, katero, sam Bog vedi, koliko let na Francoskem, Nemškem itd. po vrtili sejejo, in to v ta namen, da se iz njenega listja sploh znana prikuba špinača napravlja. Po vsi zunanosti te rastline je mangold — od katerega je več sort znanih, pa po mojih mislih vedno le najnavadnejši zeleno ali pa rumenkasto pecljati mangold — navadni živinski (svinjski) pesi popolnoma podoben, tako, da se skoraj ne more od nje razločiti. V podzemeljskem delu razločuje se pa mangold bistveno od pese

v tem, da nič debelih čomp ne naredi, ampak le primeroma dolge pa kratke korenike. Dalje se razločuje mangold tudi v tem od pese, da on čez zimo v prostem svetu prestane, med tem ko pesa pozebe.

Prvikrat sem mangold videl v Klosterneuburgu na velikanskem kuhinjskem vrtu tamošnjega benediktinskega samostana, in reči moram, da še mi je rastlina potem, ko sem izvedel, kaj in kako da je ž njo, kaj dopadla. Pravilo se mi je, da se mangold, ako se spomladi v dobro pognojen svet vseje, skozi celo prvo loto požanje, 4- do 5krat žanje, in da še v drugem letu dá dve žetvi, predno v seme šine, to poslednje prav zgodaj proti koncu meseca marca ali pa začetkom aprila neter do junija.

Da je vsemu temu res tako bilo, sem se sam prepričal, in koj sem razsodil, da bi se moralo jako izplačati mangold za prešiče sejati, in to posebno zaradi tega, ker zgodaj ozeleni, to je, ob času, ko za prešiče še nikakega berila ni. Za izkušnjo obsejal sem leta 1877. prav majhno, komaj 9 metrov veliko lečico na vrtu tukajšnje deželne vino- in sadjerejske šole z 20 grami semena navadnega zelenega mangolda. Rezultat je bil to, da smo ga uže prvo leto štirikrat želi in sicer

v prvič 2. julija, in našeli	35 kilogramov,
v drugič 21. julija, in našeli	25 "
v tretjič 14. septembra, in našeli	40 "
in v četrtič 29. nov., in našeli	25 "

toraj skupaj 125 kilogramov,

V drugem letu, to je, lansko leto, želi bi ga bili uže meseca marca lahko v prvič, in potem pozneje še enkrat, ako bi ne imel namena, obilo in lepega semena pridelati. Semena pridelalo se je pa 5.31 kilogr.

To je toraj rastlina, katera resnično zasluži, toplo priporočana biti, kajti ne le da je njeno listje za prešiče in gotovo ne manj tudi za goveda, jako tečno — in kako da bi ne bilo, saj se, kakor rečeno, za prikuho je k mesu — ampak ona dá tudi še veliko več listja kakor pusti gabez.

Kar se obdelovanja mangolda tiče, je pa to čisto prosto. Na spomlad se v dobro pognojeni svet vseje, najbolje je, v vrste po čevlju saksebi. Kedar uže nekoliko odraste, se opleve ali okoplje, potem pa tako dolgo žanje, dokler listja dovolj doraste. Ako se pozneje, znabiti med drugo in tretjo žetvijo, osobito pa v pričetku druge spomladi zopet okoplje, se mu gotovo le jako dobro ustreže. Seme naredi, kakor pesa, v drugem letu. Gotovo je pa najbolje, da se take rastline, katere imajo seme roditi, v drugem letu nič ne žanjejo.

R. Dolenc.

Gospodarske novice.

* *Goveja kuga v Bosni in Dalmaciji* se je po poročilih c. kr. glavnega vojnega zapovedništva v Sarajevu prikazala na novo v Bosni, v Lizopercih, Markoševcih, Gjurivcu, Podpreliću, Arnica in Homolju, — v Dalmaciji pa v Medjanah, Zasvicu in Sikoru v sebeniškem okraju.

Podučne stvari.

Pripravljajmo se na volitve poslancev v državni zbor!

Čedalje bolj se kaže, da bodo volitve za državni zbor uže prihodnji mesec. Treba tedaj se resno pripravljati ná nje, kajti te volitve so velike važnosti za državo sploh in še za vsako deželo posebej, da se

država in dežele rešijo nadlog, v katere jih je pogreznila tista dosedanja večina poslancev, ki se imenujejo „liberalci“ ali pa „ustavoverci“.

Naj „Novice“ prično svoj klic pripravljanji na volitve s tem, da svojim bralcem nekoliko vrstic pastirskega lista po „Kärnt. Volksbl.“ francoskega škofa Guilberta od leta 1877. objavijo, ki govori o volitvah. Škof s prav lahko umevno besedo podučuje volilce tako le:

I. O volilni pravici.

1. Kaj je volilna pravica?

To je pravica, katero dajo državne in deželne ustave državljanom, može svojega zaupanja voliti v občinske, pa tudi druge zastope, pa tudi poslancev v deželni ali državni zbor.

2. Naklada li volilna pravica volilcem kake dolžnosti?

Kaj pa da, ker je silne važnosti za domovino, katero ljubiti nam veleva Bog, ki nam jo je vstvaril za brambo naših najviših in najdražjih interesov, ki so: vera, rodovina, premoženje, telesna varnost in druge naše najdražje svobodnosti.

3. Je li volilcu dolžnost, svojo volilno pravico izvrševati?

Vest naklada dolžnost vsakemu volilcu, da gre volit. Ni mu dovoljeno po svoji nemarnosti biti krivemu, da najvažnejše zadeve domovine — namesto v roke sposobnim in poštenim možakom — pridejo v roke nesposobnim in nepoštenim ljudem.

4. Kako mora vestni volilec spolnovati svojo dolžnost?

Jasno ko beli dan je, da mora voliti najbolje, to je, najpoštenejše in najspodobnejše može v soglasji z družimi svojimi volilci.

5. Kaj mu je storiti o tem?

Prvič mora poprašati svojo vest in po tem, kar mu ta svetuje, ravnati z ozirom na večnega sodnika, ki bo enkrat zahteval od njega odgovor zaradi njegovega glasovanja; — drugič, če sam ne vé, koga bi volil, mora posvetovati se s pametnimi ljudmi domoljubi in poslušati nasvete mož, o katerih je prepričan, da imajo srce za blagor domovine.

6. Je li dovoljeno dati svoj glas kandidatu, ki je znan nasprotnik vere in naroda?

To je naravnost prepovedano. Vesten volilec ne more zaupati ne najvažnejših verskih zadev nasprotniku vere, pa tudi deželnih ne človeku, ki bi jim utegnil biti nevaren.

7. Je li ta dolžnost veljavna za vse volitve?

Gotovo, ker je vsaka volitev važna. Volitve za državni in deželni zbor lahko prinesó srečo ali nesrečo vsej državi ali deželi, okrajne, občinske, mestne pa okrajem, občinam, mestom, ker gre vselej za začasni blagor, vero, narodne pravice, šolo itd.

8. Kaj so nasledki dobrih in kaj slabih volitev?

Ako so v vseh vladnih službah od zgorej do spodej, v državnem in deželnem zboru, v okrajnem in občinskem zastopu le pametni, vestni in vrli možaki, je vse v dobrih rokah; če je pa to narobe, je vse v nevarnosti ali celó zgubljeno. To je neizogibljiv nasledek volitev, zato je vsem volilcem sveta dolžnost, da se jih vdeležujejo in po nikakoršnem izgovoru ne zanemarijo.

II. O volilni dolžnosti.

O volilni pravici ima vsak volilec veliko odgovornost, o kateri ga je treba podučiti in spodbu-